

התיישנות עבירת משמעת

דרור ארד אילון עו"ד | יו"ר ועדת האתיקה הארצית

לפני כשנה המליצה ועדת הרוויזיה בכללי האתיקה לקבוע בסדרי הדין המשמעתי טענה מקדמית של הגנה מן הצדק (אתיקה מקצועית 8 (מרץ 2004)) המועצה הארצית קיבלה את ההצעה ובקשה מהועדה להציע גם הסדר של התיישנות עבירות משמעת. בימים אלה הגישה הועדה למועצה הארצית הצעה להסדר של התיישנות המבוססת על מודל ההתיישנות בהצעת הקודקס האזרחי החדש.

לפי ההסדר המוצע, עבירה אתית תתיישן בחלוף 10 שנים מביצועה, אולם תקופת ההתיישנות תושעה אם הנפגע הוא קטין או חסוי, אם המידע הרלוונטי הוסתר מהנפגע או אם בשל התנהגות הנילון לא ניתן היה לגלות את העבירה או להעמידו לדין. כך, בעבירות של מרמה או הסתרת נתונים, או כאשר הנפגע אינו בעל כושר ויכולת לעמוד על זכויותיו – לא תתיישן העבירה על-אף חלוף הזמן. בעבירה משמעתית מכוח סעיף 75 לחוק לשכת עורכי הדין (הרשעה בעבירה פלילית שיש עמה קלון) תחל תקופת ההתיישנות מיום ההרשעה (ולא מביצוע ההתנהגות הפסולה).

האומנם נחוץ הסדר התיישנות בדין המשמעתי? שאלה זו מנסרת בחלל מספר שנים לא רק בהליכי המשמעת של עורכי דין, אלא בהליכי המשמעת של מקצועות שונים. מן הצד האחד, דיני התיישנות נקבעו מטעמים מהותיים: מחילה, קושי בשמירת ראיות, הגינות, העדר רלוונטיות לבירור האמת ועוד. מן הצד השני, דיני המשמעת, ובעיקר דיני המשמעת המקצועית, מיוחדים בכך שהם מגינים גם על טוהר המקצוע (על"ע 2/72 וינברג נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד כז(2) 314; על"ע 18/84 **כרמי נ' פרקליט המדינה**, פ"ד מד(1) 362). או במלים פשוטות: התכלית המקצועית של דיני המשמעת היא למנוע מאנשים לא ראויים לזכות בכוח שמעניק רשיון עריכת דין. הגנה זו היא למעשה הגנה על הציבור. קודם כל על הציבור הכללי, ויחד עמו גם על ציבור עורכי הדין. הסדר התיישנות המונע בירור חשד לעבירה משמעתית בשל חלוף הזמן, עלול לאפשר לאנשים שאינם ראויים להתקבל למקצוע לקבל רישיון.

ובכן, מה צריך לגבור: העיקרון הכללי של ההתיישנות או התכלית המיוחדת של טוהר המקצוע?

עקרון ההגנה מן הצדק, מספק פתרון מסוים במקרים של שיהוי לא סביר בהגשת קובלנה. עקרון זה זכה להכרה מפורשת בפסק דינו של בית המשפט העליון, בפרשה בה הוגשה קובלנה נגד עורך דין מכוח סעיף 75 לחוק בגין הרשעתו ברצח שתיים עשרה שנים קודם לכן. בית המשפט העליון פסק, שהשיהוי

עורכת: ד"ר לימור זר-גוטמן, עו"ד ■ **יו"ר ועדת האתיקה הארצית:** דרור ארד-אילון, עו"ד
המערכת: רח' דניאל פריש 10, תל-אביב 64731, טל. 03-6918691, פקס. 03-6918696
מאמרי המערכת: התיישנות עבירת משמעת ■ הבטחת תשלום שכר הטרחה: הפסקת ייצוג, פנייה ללשכה והגשת תביעה ■ **הנחיות והחלטות:** ועדת אתיקה ארצית ■ ועדת היעוץ לעניני פרסומת

מקים לנאשם – שלא ביקש לחזור ולעסוק במקצוע – טענת הגנה מן הצדק, וביטל את כתב הקובלנה (על"ע 2531/01 **חרמון נ' הועד המחוזי**, פ"ד נח(4) 55). אולם עקרון ההגנה מן הצדק עוסק ביוצא מן הכלל, במקום בו נפל פגם בניהול ההליך או שנפגע ההליך ההוגן והראוי נגד הנאשם. עקרון זה אינו נותן פתרון להתיישנות הרגילה, שאין בצידה שיהיו של הקובל.

התבוננות בתלונות המוגשות לועדי המחוז מגלה שהבעיה אינה נפוצה. בודדים המקרים בהם מוגשת תלונה שבע או עשר שנים לאחר האירוע. כאשר כך קורה, מתברר שהמידע על העבירה המשמעתית לא היה בידי המתלונן עד קרוב למועד התלונה. ועדות האתיקה מתייחסות לתלונות כבושות בספקנות ובזהירות. אולם נדירותו של המצב אינה משנה את פוגענותו. תלונה מאוחרת יכולה להיות בעלת השלכות קשות לא פחות מתלונה שהוגשה סמוך לאירוע. לעתים אף יותר. חלוף הזמן פוגע ביכולת למצוא מסמכים או עדים הדרושים להגנה, ביכולת לזכור פרטים, וביכולת להתמודד עם התלונה. התיישנות דרושה כדי להעמיד מחסום שיאפשר ניהול ענייני ויציב של פרקטיקה משפטית. כך, בהעדר הסתרה של מידע, ניצול חולשת דעת או מרמה – יש לקבוע גבול התיישנות ברור וחד.

הגנת טוהר המקצוע צריכה להתבטא בתקופה ארוכה יחסית של התיישנות, ובקביעת שסתומי ביטחון מפני ניצול לרעה של ההתיישנות על-ידי מי שמבקש להתחמק מהליכים משמעתיים. אולם העיקרון הכללי של סופיות הסיכון מפני סנקציה של העמדה לדין – צריך לקבל ביטוי גם בהליכי משמעת.

הבטחת תשלום שכר הטרחה: הפסקת ייצוג, פנייה ללשכה והגשת תביעה

ד"ר לימור זריגוטמן עו"ד | עורכת

ברשימה הקודמת שעסקה בזכות העכבון ציינתי שלמיטב ידעתי הפסיקה לא עסקה במצב שבו במסגרת תביעת שכר הטרחה שמגיש עורך הדין הוא מתבקש בצו גילוי מסמכים מאת הלקוח-הצד שכנגד לגלות מסמכים אותם עיכב. אחד הקוראים הפנה את תשומת ליבי לפסיקה בסוגיה. בשני פסקי דין, שעסקו בשאלה זשה, קבע בית משפט השלום בבאר-שבע כי באיזון הראוי בין זכות העכבון של עורך הדין לבין עיקרון גילוי המסמכים גובר האחרון. עורך הדין חויב להעמיד את המסמכים המבוקשים לרשות הלקוח, בכפוף להפקדת עירבון כספי בקופת בית המשפט על-ידי הלקוח. (ראו, בש"א (שלום, ב"ש) 3050/04 **מפעלי תובלה בע"מ נ' אזולאי**, (פורסם במאגר נבו); בש"א (שלום, ב"ש) 2606/03 **סומך נ' גבאי, עו"ד**, (פורסם במאגר נבו)). בעניין אחר נקבע כי זכותו של מפרק לעיין במסמכים גוברת על טענת העיכבון של עורך דין נושה המחזיק באותם מסמכים. (ראו, בש"א (מחוזי, ת"א) 8797/03 **א. נוימן ובניו בע"מ נ' וינראוך, עו"ד**, (פורסם במאגר נבו)).

רשימה זו ממשיכה לעסוק באמצעים העומדים לרשות עורך הדין כדי לגבות את השכר המגיע לו כאשר הסתיים הטיפול בתיק או במקרה בו הסתיים הייצוג בטרם סיום התיק. הרשימה תעסוק באמצעים של הפסקת ייצוג, פנייה ללשכה ותביעה בבית משפט.

לפי כלל 13(א) לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986 עורך דין רשאי להפסיק ייצוג "בשל אי תשלום שכר טרחה והוצאות". הפסקת הטיפול צריכה לעמוד בשלושה תנאים הקבועים בכלל 13(ב) ו-ג). הראשון, מתן הודעה ללא דיחוי ללקוח. השני, שהפסקת הייצוג לא תפגע בענייניו של

הלקוח, במידת האפשר. השלישי, במקרים שהייצוג הוא בעניין התלוי ועומד בבית המשפט, הפסקת הייצוג כפופה להוראות החוק.

יש להבחין בין הפסקת ייצוג לבין עיכוב מתן שירות האסור כתגובה על אי תשלום שכר טרחה. בית המשפט העליון קבע ש"אם קבל על עצמו עורך הדין את הטיפול מלכתחילה, אין הוא יכול לנקוט בעמדה של "שב ואל תעשה" גם אם הסכם שכר הטרחה מופר, וכל עוד אין הוא מתפטר מהטיפול כדין, עליו לטפל בעניין לפי מיטב כישוריו, בנאמנות ובמסירות." (ראו, על"ע 3174/93 **פלוני נ' ועד מחוז ת"א** (לא פורסם)).

ועדת האתיקה קבעה כי אסור לעורך הדין לעכב מתן שירות בגלל אי תשלום שכר טרחה מקום שזה עלול לגרום ללקוח נזק בלתי הפיך שהוא נזק העולה על הנזקים הנגרמים מעצם עיכוב הטיפול. במקרים אלו על עורך הדין או להמשיך בטיפול או להפסיק ייצוג. הועדה גם קבעה שאין זה ראוי לקבוע תניה בהסכם שכר הטרחה לפיה השירות יינתן רק כנגד תשלום שכר הטרחה. (ראו, "עו"ד אינו רשאי לעכב מתן שירות ללקוחו עקב אי תשלום שכר טרחה" **עט ואתיקה גליון 37** (ינואר 1995)).

דרך נוספת העומדת לרשות עורך דין או לקוח במקרה של סכסוך שכר טרחה היא לפנות לוועדה לענייני שכר טרחה כדי לקבל את חוות דעתה שאינה מחייבת אלא בגדר המלצה לצדדים. החלטת הועדה מחייבת רק מקום שפניית הלקוח היא לפי סעיף 84(ב) לחוק לשכת עורכי הדין. לפי סעיף זה במקרה של שכר מותנה בתוצאות המשפט במשפט שאינו פלילי רשאית הלשכה (באמצעות הועדה) לקבוע שהשכר מופרז ולקבוע את השכר הראוי.

סעיף 89 לחוק לשכת עורכי הדין מעניק ללשכה את הסמכות לחוות דעתה בענייני שכר טרחה אם היא נדרשת לכך על-ידי בית משפט, בית דין, בורר, גוף או אדם בעל סמכות שיפוטית או מעין שיפוטית. בפועל הפנייה היא לראש ועד המחוז הממנה עורך דין הנותן חוות דעת לבית המשפט. חוות הדעת אינה מחייבת את בית המשפט. הפסיקה קבעה שחוות הדעת אינה של מומחה אלא של הלשכה לכן אין הצדדים יכולים לחקור את עורך הדין שנתן אותה. (ראו, בש"א (שלום, חיפה) 13721/02 **בראונשטיין נ' עו"ד שמואלי** (לא פורסם)).

סכסוך שכר הטרחה יכול להגיע גם לבית המשפט כאשר הלקוח או עורך הדין תובעים זה את זה. בית המשפט העליון קבע שבמקרים אלו לא חל החסיון הואיל ואין מטרת החסיון להעניק ללקוח מגן כדי להסתתר מאחוריו כדי לשלול בעזרתו את שכר עורך הדין. אלא שפסק הדין מציב כמה מגבלות הנובעות מחובת הנאמנות שממשיכה לחול גם במצב של סכסוך עם הלקוח, שמן הסתם הפסיק להיות לקוח. ראשית, רק כאשר המידע החסוי הכרחי לעילת התביעה מותר לעורך הדין לגלותו. שנית, היקף הגילוי המותר לעורך הדין הוא רק המידע ההכרחי לעילת התביעה ולא יותר מכך. לבסוף, על העורך דין למצות את כל הזדרכים הקיימות לגביית שכר טרחתו ללא שימוש בגילוי המידע הסודי כאיום, לחץ או השפעה על מנת לקבל את התשלום, לפני שיוכל לגלות את המידע ההכרחי כאמור. (ראו, על"ע 17/86 **פלונית, עו"ד נ' לשכת עורכי הדין**, פ"ד מא (4) 770, 782).

כאשר עורך הדין מגיש את התביעה נגד לקוחו עליו להיות מוכן לאפשרות שהלקוח, בתגובה, יגיש נגד תביעה בגין רשלנות מקצועית בטיפול לגביו נדרש שכר הטרחה. תופעה זו הפכה נפוצה עד שלעיתים נדמה שתביעת הרשלנות לא הייתה באה לעולם אם לא הייתה מוגשת התביעה לתשלום שכר הטרחה.

רשימה זו חותמת שורה של רשימות שעסקו, החל מגליון מספר 5, בנושא שכר הטרחה. הרשימות הבאות יוקדשו לנושא חסיון עורך דין – לקוח וחובת הסודיות.

הנחיות והחלטות

הנחיות והחלטות ועדת האתיקה הארצית

שימוש בתואר עורך דין

שאלות רבות הונחו על שולחן הועדה בנושא זה להלן ההחלטות:

שאלת 1 האם עורך דין שהגביל חברותו ומכהן כמנכ"ל בחברה מסחרית יכול לציין על כרטיס הביקור העסקי שלו "פלוגי אלמוני, עו"ד – מנכ"ל"?

החלטה

- א. הכלל היסודי הוא שאדם זכאי להשתמש בתואר מקצועי של עו"ד שהשיג אותו כדין, כל עוד לא הושעה ולא הוצא מהלשכה ובלבד שלא יהיה בכך כדי להטעות.
- ב. בדרך כלל, כאשר אדם משתמש בתואר ואינו ממלא תפקיד של עו"ד, רצוי שירשום התואר **לפני** שמו ואם יש צורך בכך יבהיר שהוא נמצא בהגבלת חברות או בתפקיד שאינו משפטי.
- ג. עמדתנו היא שעל כרטיס הביקור אין צורך לפרט את העובדה אם הגביל חברותו או את העובדה שאדם אינו פועל כעו"ד (לדוגמא – מנכ"ל), אולם על נייר מכתבים ראוי לעשות כן.
- ד. הנחיות אלה, מטבען, אינן הנחיות ממצות והסוגיה תמשיך להתברר מעניין לעניין. [החלטה מספר את 93/02א]

הערת העורכת משמעות ההחלטה היא שעל כרטיס הביקור העסקי של מי שהגביל את חברותו בלשכה ניתן לכתוב: "עו"ד אלמוני פלוגי, מנכ"ל/סוכן בטוח/מתווך". ואילו על נייר המכתבים של אותו אדם, ייכתב: עו"ד (לא פעיל) פלוגי אלמוני, מנכ"ל/סוכן ביטוח/מתווך. או ייכתב: עו"ד (בתואר בלבד) פלוגי אלמוני, מנכ"ל/סוכן ביטוח/מתווך.

שאלת 2 נציב שרות המדינה הוציא הודעה סג' 12/ מיום 19.12.02:

- א. "עובד אשר הינו בעל תואר מקצועי או רשיון על פי דין לעסוק במקצוע, ואשר במסגרת עבודתו בשירות אינו מועסק במשרה אשר למילוייה דרוש התואר המקצועי ו/או הרשיון הנ"ל, לא יחתום במסגרת עבודתו על כל מסמך ולא יציג עצמו כבעל התואר/הרשיון המקצועי, למעט במקרים חריגים בהם אושר הדבר על ידי מנכ"ל המשרד או מנהל יחידת הסמך, לאחר שהתקבלה חוות דעת היועץ המשפטי של המשרד, לפיה אין בשימוש בתואר משום אפשרות להטעיה. הוראה זו אינה חלה על שימוש בתואר אקדמאי בכפוף לסעיף ב' להלן."
- ב. עובד אשר הינו בעל תואר אקדמאי אשר נרכש במוסד שלא הוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה ו/או שלא הוכר על ידי הגורמים המקצועיים המוסמכים לפי דין, לא יציג עצמו ולא יישא בתואר הנ"ל במסגרת עבודתו."

הפונה, עובדת מדינה המועסקת בתפקיד של מזכירה ראשית של בית משפט שלום ומוציאה לפועל לא הורשתה לחתום במסגרת עבודתה על כל מסמך בציון תוארה "עורך דין" כיוון שלמשרות אלו לא נדרש תואר במשפטים. האם הוראה זו חוקית?

החלטה

- 1. איסור או מניעה להשתמש בתואר "עו"ד" באופן גורף, אינם מתיישבים עם חוק לשכת עורכי הדין והכללים שהוצאו מכוחו ועם זכויותיו האישיות של מי שרכש את התואר כדין.
- 2. ועדת האתיקה אינה סבורה שהיה מקום לכרוך את הטיפול בשימוש בתארים לא מוכרים עם השימוש בתואר "עורך דין", שהוא תואר מוכר ומוסדר על פי דין.
- 3. עורך דין חבר לשכה, רשאי, בדרך כלל, לציין את דבר היותו עו"ד ובתנאים מסוימים חייב לעשות כן כמפורט בכללי לשכת עורכי הדין (פרסומת), התשס"א-2001.
- 4. הסייג היחיד שנכון להטיל בהודעת נציבות שירות המדינה – נש"ם, הוא כאשר עורך דין שאיננו

ממלא תפקיד משפטי, מכין מסמך במסגרת תפקידו, במקרה כזה, סבורה הועדה, שעליו לציין
בבירור, שאינו ממלא תפקיד משפטי ואם הדבר דרוש, שהמסמך איננו חוות דעת משפטית. אולם
אין לשלול ממנו את הזכות להשתמש בתואר "עו"ד". [החלטה מספר את 6/03]

שאלתא 3 עורך דין המועסק במוסד בנקאי כאחראי על נושא הביטוח במוסד. בין יתר תפקידיו, הוא
מוציא חוות דעת משפטיות בכל ענפי הביטוח. האם הוא זכאי להשתמש בתואר "עורך דין", הן בחתימה
על חוות הדעת והן בשילוט משרדו, וכן האם המעסיק רשאי למנוע ממנו את השימוש בתואר הנ"ל.

החלטה

1. לדעת הועדה, עורך דין חייב לציין את עובדת היותו עו"ד בחתימתו על כל חוות דעת משפטית
שהוא מוציא תחת ידו מתוקף תפקידו. לפיכך, ככל שעורך הדין נדרש להוציא חוות דעת משפטיות,
במסגרת תפקידו, הוא חייב לחתום, תוך ציון דבר היותו "עורך דין".
2. ככל שמדובר במסמכים שאינם מסמכים משפטיים, במסגרת תפקידו, הוא רשאי לציין את דבר
היותו עורך דין לצד חתימתו ובלבד שיהיה ברור כי אינו ממלא תפקיד משפטי בחתימתו על מסמכים
אלה.
3. עורך דין רשאי לציין בשילוט משרדו את תוארו באופן הבא: עו"ד פלוני אלמוני, אחראי על נושא
הביטוח (או כל תפקיד אחר). [החלטה מספר את 133/03]

חובות עורך דין המייצג עמותה לנוכח מעשים בלתי תקינים של

העמותה

עובדות עורך דין המייצג עמותה השתתף באסיפה כללית של העמותה עד שלב מסוים, בסדר יומה
היה עניין אחד בלבד - דיווח. פרוטוקול הישיבה שנכתב וככל שמתייחס לזמן שהותו בישיבה אינו משקף
לטענתו, את האמת. נוסף על כך, התקבלו החלטות לגבי נושאים שלא עמדו על סדר היום. משכך,
התקבלו שלא כדין, הוא פנה לרשמת העמותות בשאלת תקפותם של ההחלטות שהתקבלו ושלא היו על
סדר היום כשאלה כללית.

רשמת העמותות חיוותה דעתה שניתן להחליט באסיפה הכללית רק לגבי הנושאים אשר נרשמו בסדר
היום בהזמנה. לפיכך, בקש עורך הדין מהעמותה לתקן את הפרוטוקול באופן שישקף את האמת
ולכל הפחות בזמן השתתפותו בישיבה. עורך הדין גם הודיע לעמותה על פסלות ההחלטות המהותיות
שהתקבלו ושלא היו על סדר יומה.

העמותה לא קיבלה את דרישותיו ולפיכך, הודיע עורך הדין לעמותה שאינו מעוניין להמשיך לייצגה בשל
מעשים אלו.

שאלתא א. האם מחובת עורך הדין להודיע לרשמת העמותות ו/או לכל גורם אחר, שהפרוטוקול אינו
משקף נכונה את אשר ארע, לרבות בדבר אי חוקיות ההחלטות?

- ב. האם יש מניעה אתית כלפיו לדווח מיוזמתו על כך לרשמת העמותות ו/או לכל גורם עניני אחר?
- ג. האם על עורך הדין לבצע כל פעולה נוספת?

החלטה ועדת האתיקה פנתה וקיבלה את חוות דעת הועדה לעמותות ומלכ"רים שקבעה:

"רשם העמותות הינו גוף אזרחי לכן אם יש פה עבירה פלילית יש לפנות למשטרה. אסור לעורך הדין
"לבגוד" בגוף ממנו הינו מקבל את השכר. ועליו לפעול **IN HOUSE** והיה ו-25% מהחברים חושבים
שהדבר לא תקין שיפנו בעצמם לרשם העמותות. מעבר לכך עליו לדווח לוועדת הביקורת בעמותה ולוועד
המנהל".

לאור החלטת ועדת עמותות ומלכרים סבורה ועדת האתיקה שלעורך דין של עמותה יש חובת נאמנות
וסודיות כלפי העמותה, ולפיכך, הוא יכול לדווח על אי תקינות לאורגנים של העמותה וכן להתפטר
מתפקידו. [החלטה מספר את 69/04].

זכות עיון בפרוטוקולים של ועדת האתיקה הארצית

שאלתא האם יש זכות עיון למתלוננים ולנילונים בפרוטוקולים של ועדת האתיקה הנוגעים לעניינם.
יצוין כי הנילון וכן המתלונן, אם ביקש, מקבלים לעיונם את התלונה ואת תגובת הנילון, כך שההחלטה
מתייחסת רק לפרוטוקול.

- החלטה א.** ועדת האתיקה יושבת כזרוע הארוכה של הוועד המרכזי שהוא הקובל, והיא מנהלת דיונים בנושאים שונים שבתחום פעולתה. הוועדה אינה חייבת לנהל ואינה מנהלת פרוטוקולים מילוליים ונרשמים בפרוטוקולים רק עיקרי הדעות שהובאו באופן לא שמי. ראה החלטת ועד מרכזי מיום 12.3.02.
- ב.** בשאלה של העמדה לדין משמעתי או חוות דעת במקרה פרטי, ועדת האתיקה יושבת כמעין "חבר מושבעים גדול" והיא עוסקת בהחלפת דעות חופשית לצורך גיבוש החלטה בדבר העמדה לדין. עניינים אלה הם דיונים פנימיים במובן הצר של המילה והנזק בפרסומם רב על התועלת שעשויה אולי לעלות מפרסום במקרה מסוים.
- ג.** כאשר הוועדה עוסקת בדיון בחוות דעת עקרוניות, הפרוטוקול יהיה גלוי וניתן יהיה לעיין בו.
- ד.** יש לפרט בתשובה לפונים את עיקרי הנימוקים שעמדו ביסוד ההחלטה.
- ה.** ועדת האתיקה הארצית ממליצה לוועדות האתיקה המחוזיות לאמץ המלצה זו. [החלטה מספר את 108/04].

ניגוד עניינים: עורך דין ששימש ככונס נכסים לא יכול לייצג במקביל את אחד הצדדים לכינוס

עובדות בעל ואישה מינו בהסכמה את עורך הדין הנילון לכונס הנכסים שלהם. במקביל, המשיך עורך הדין הנילון לייצג את האישה בהליך הגירושין.

שאלתא האם עורך הדין הנילון עבר עבירה של ייצוג בניגוד עניינים?

החלטה כן, פעולת עורך הדין ככונס נכסים היא פעולה בה משמש עורך הדין כנאמן עבור שני הצדדים, ולכן פעולתו בשם צד אחד נגד רעהו יש בה משום ניגוד עניינים. יחד עם זאת, במקרה דנן כיוון ששני הצדדים הסכימו (בדיעבד) כי יהיו שני כונסי נכסים, אחד לכל צד, לכאורה רופא הפגם. ולכן הוחלט לגנוז את התלונה. [החלטה מספר את 83/03]

בקשה לקבלת דמי אבטלה על-ידי מתמחים הלומדים לבחינות הלשכה

שאלתא האם מתמחה שסיים את התמחותו ופונה ללשכת התעסוקה בבקשה לקבל דמי אבטלה, עובר על כללי האתיקה של לשכת עורכי הדין בגין התנהגות בלתי ראויה ?

החלטה כללי האתיקה חלים על מתמחים בתקופה שבין סיום ההתמחות לקבלת תואר ע"ד. סעיף 41 לחוק הלשכה קובע: "בתקופת-התמחותו ועד להכרעה הסופית בדבר קבלתו כחבר הלשכה נתון המועמד למרותה של הלשכה ולשיפוטה המשמעתי, והלכות האתיקה המקצועית חלות, בשינויים המחויבים, גם עליו".

ככל שהמתמחה פועל בהתאם להוראות חוק הביטוח הלאומי, הוא זכאי לפנות בבקשה לקבלת דמי אבטלה לאחר שסיים את התמחותו ואין לראות בכך התנהגות בלתי הולמת. [החלטה מספר את 198/04]

הערת העורכת להשלמת התמונה אציין כי הסוגיה הועלתה גם בפני שר הרווחה ומנכ"ל הביטוח הלאומי, ושניהם, במכתבים מנומקים, קבעו שאם המתמחים זכאים לפי חוק הביטוח הלאומי הם יקבלו דמי אבטלה ואין בכך כל פסול.

הקמת אתר אינטרנט המפרסם ומעניק שירותים משפטיים

שאלתא האם מותר לעורך דין להקים אתר אינטרנט אשר יציע שירותים של כתיבת כתבי טענות בתביעות קטנות. לפי ההצעה, עורך הדין מפעיל האתר יכין לפונה לאתר כתב תביעה/הגנה בהתאם לפרטים שימסרו והפונה יחויב בתשלום בגין שירות זה. השירות המוצע, לא יכלול, כמובן, ייצוג בבית משפט לפי תביעות קטנות (בהתאם להוראת סעיף 63 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב]).

החלטה השירות המוצע לעיל אינו עולה בקנה אחד עם הוראות כללי האתיקה בהם מחויבים עורכי הדין, וזאת מכמה סיבות.

הסיבה הראשונה, והבולטת ביותר, הינה העובדה כי השירות המוצע עומד בסתירה לכללי לשכת עורכי הדין (פרסומת) התשס"א - 2001 (להלן: "כללי הפרסומת" או "הכללים"). כללי הפרסומת קובעים מהי פרסומת מותרת לעורכי דין, ואילו פרטים ניתן לכלול בה. הכללים נוקטים בלשון מצמצמת ומודגש בהם כי פרסומת מותרת יכולה לכלול את הפרטים המפורטים בכללים בלבד. עיון בכללי הפרסומת מעלה כי אלו אינם מתירים לפרסם באמצעות האינטרנט שירות כדוגמת השירות המבוקש, ומשכך יש להסיק כי פרסום שירות מעין זה - נאסר על עורך דין.

יצוין גם כי וועדת הפרסומת החליטה זה מכבר כי אתר אינטרנט של עורך דין אינו יכול להכיל טופסי פנייה לייעוץ משפטי, מאחר והדבר לא הותר בכללי הפרסומת. כך, כאשר מדובר בטפסי פנייה לייעוץ משפטי המופיעים כחלק מאתר אינטרנט, ומקל וחומר כאשר מדובר באתר שכל עניינו לפרסם את אפשרות הפנייה לעורך דין על דרך של יצירת טפסים ממוחשבים.

סיבה שנייה לאסור על הקמתו של אתר אינטרנט מהסוג המבוקש נעוץ באיסור על ניגוד עניינים. כידוע, ככלל, עורך דין אינו יכול לייצג צדדים בעלי אינטרסים מנוגדים באותו עניין (וראה ס' 14(ב) לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו - 1986). בשל העובדה כי כתבי בי - דין אמורים להיכתב ללא פגישה עם הלקוחות, ומבלי היכרות עימם, הרי שהקמת אתר אינטרנט מן הסוג המבוקש עלולה להעמיד את עורך הדין במצב בו הוא מכין כתב תביעה עבור צד אחד, ובה בעת מכין כתב הגנה עבור הצד השני.

די בשני הנימוקים שהועלו לעיל כדי לשלול את הקמת האתר המבוקש. בחרנו להשאיר בצריך עיון את השאלה האם הצעת שירות מעין זה יכול ויהיה בה פגיעה בכבוד המקצוע, והאם הצעת השירותים יכול ותיחשב כמפרה את האיסור על שידול לשם השגת עבודה.

לסיום, והרבה מעל הצורך נבקש להעיר כי אין בהחלטה משום איסור על שימוש ברשת האינטרנט למתן ייעוץ משפטי. כך, מובן כי אין לשלול מצב בו לקוח פונה לעורך דין באמצעות הדואר האלקטרוני, ומבקש את חוות דעתו בנושא כזה או אחר. יחד עם זאת, ומן הסיבות שפורטו לעיל, יש לאסור על הקמת אתר אינטרנט **המפרסם** מתן שירותים משפטיים. [החלטה מספר את 143/04].

תלונה נגד דיין בתפקידו כדיין

החלטה תלונה על דיין בבית הדין המשמעתי של הלשכה הנוגעת לתפקידו כדיין תטופל על-ידי יושב ראש בית הדין המשמעתי הארצי של הלשכה. [החלטה מספר את 178/04].

הערת העורכת העמדה המובאת בהחלטה הוצגה בהרחבה במאמר יו"ר ועדת האתיקה הארצית - "אתיקה של דיינים" שפורסמה כאן בגליון מספר 10 (ספטמבר 2004).

פרסומת: פרסום מאמר משפטי על-ידי עורך דין

שאלתא באלו תנאים יכול עורך דין לפרסם מאמר משפטי, בעיתונות ובאינטרנט, כדי שלא יפר את כללי הפרסומת?

החלטה א. עו"ד רשאי לפרסם מאמר משפטי בסוגיות משפטיות כלליות.

ב. אין לנצל את המאמר לעשיית פרסומת. עורך הדין רשאי לציין במאמר אך ורק את שמו ותוארו כעורך דין ללא כל תוספות אחרות, לרבות דרכי התקשרות ותחומי עיסוק.

ג. ככל שמדובר בתשובות לפניות קוראים של העיתון, ניתן לציין את פרטי מערכת העיתון בלבד, לצורך קבלת פניות הקוראים.

ד. אין לפרסם מאמר או ראיון או ייעוץ מקצועי כאשר עו"ד משלם עבור הפרסום או מתפרסמת מודעה בתשלום ע"י אותו עו"ד, באותו גליון. [אין מספר להחלטה, הדיון הועבר מועדת ייעוץ לענייני פרסומת]

הבהרה ותיקון טעות

א. בגליון הקודם מספר 12 בעמוד 5 פורסמה החלטה מספר את 16/04 שכותרתה: "קשיים כלכליים של עורך דין". לפי ההחלטה, קשיים כלכליים עשויים להוות שיקול של בית הדין המשמעתי לעניין העונש לאחר ההרשעה, אך אין בהם כדי להכשיר התנהגות בלתי הולמת.

- ב. בנושא זה נפלה טעות בהחלטה הואיל ובית המשפט העליון קבע כי אין מקום לקבוע כלל גורף לפיו כל אימת שנמנע עורך דין מכיבוד חיוב כספי שהוטל עליו בפסק דין אזרחי, יש בכך משום התנהגות שאינה הולמת. יש לבחון בכל מקרה מה הן הסיבות בעטיין לא שולם החוב והאם יש באי כיבוד פסק הדין, בנסיבות העניין, כדי להצביע על חוסר הגינות ועל חריגה מכללי ההתנהגות המקובלים ולהטיל דופי בעורך הדין. [על"ע 4498/95 הועד המחוזי נ' עו"ד רוכנברג, תק"על 99(3) 1830]
- ג. הועדה מצטרפת, בכל הכבוד, להלכה מחייבת זו.

הנחיות והחלטות ועדת הייעוץ לענייני פרסומת

דברי הקדמה: מכוח כלל 3(ח) לכללי לשכת עורכי הדין (פרסומת), התשס"א – 2001 [להלן: **כללי הפרסומת**] הוקמה בלשכה ועדת ייעוץ לענייני פרסומת שבראשה יושב ראש ועדת האתיקה הארצית. **כל עורך דין רשאי לפנות, בטרם פרסם, אל הועדה, כדי לקבל אישור מראש בדבר עמידת הפרסומת שהוא מבקש לפרסם, בתנאי כללי הפרסומת.**

להלן יובאו תמצית ההחלטות שניתנו בעקבות פניות של חברים אל ועדת הייעוץ לענייני פרסומת. ההחלטות חולקו לפי צורות הפרסומת ותכני הפרסומת, שהיא האבחנה הנקוטה בכללי הפרסומת.

צורות פרסומת:

- אסור לעורך הדין להפיץ בקרב עובדים של חברה המהווה לקוחה הצעה לשכור את שירותיו לרבות פרוט שכר הטרחה ותחומי עיסוקו. האמור אסור גם אם החברה עצמה תפיץ את העלון שיכין עורך הדין.
- כאשר לקוח, העובד בארגון מסוים, מציע לפרסם את שירותי המשרד במסגרת עלון המחולק לעובדי אותו מקום – אסור לעורך הדין להסכים לכך ובודאי שלא לשתף פעולה.
- עורך דין העוסק כמגשר אינו יכול לעשות לעצמו פרסומת כחלק מדף מידע שמפיץ מגשר שאינו עורך דין. וזאת גם אם הפרסומת תעמוד בתנאי כללי הפרסומת שכן צורת הפרסומת הזו אינה מותרת בכללים. פעולה כאמור יכול ותהווה שידול אסור לפי סעיף 56 לחוק לשכת עורכי הדין.
- פנייה למחלקה משפטית של מוסדות וארגונים, ובה ציון העובדה שנפתח משרד חדש או שמוזג משרד חדש, תוך ציון שמות עורכי הדין ותחומי העיסוק של המשרד – מהווה שידול אסור לפי סעיף 56 לחוק לשכת עורכי הדין והנה פרסומת אסורה.
- מכתב של עורך דין אל ציבור רואי חשבון ובו פנייה להפנות אליו את לקוחותיהם הזקוקים לייעוץ משפטי – מהווה שידול אסור לפי סעיף 56 לחוק לשכת עורכי הדין והינה פרסומת אסורה. יצוין כי לשכת עורכי הדין מאפשרת לעורכי דין לפנות לעורכי דין בלבד פעמיים בשנה במכתב ובו הצעה לשירותים משפטיים אך לא לכל אדם אחר או בעל מקצוע אחר.
- מותר לעורך דין לנהל פורום מקצועי-משפטי באינטרנט של מי שאינו משרד עורכי דין. במקרה כזה, כרטיס הביקור של מנהל הפורום יכלול רק את הפרטים המותרים לפי כלל 3(ב) ו-(ג) לכללי הפרסומת.
- כרטיס ביקור מגנטי של עורך דין (כזה הניתן לתלייה על מקרר) – אסור. ראשית, מקובל, שכרטיס ביקור, המכבד את בעליו, עשוי מנייר. שנית, יש חשש שעצם היות הכרטיס ממוגנט, יוביל ליצירת פרסומת אסורה, גם ללא שליטת עורך הדין. שלוש, פורסמה החלטה של הועדה האוסרת על פרסומת לעורך דין כחלק מלוח פרסום מגנטי המיועד לתלייה על מקררים.

תכנים של פרסומת:

- עורך דין רשאי לפרסם תחומי עיסוק שונים לכל סניף וסניף של המשרד.
- נייר מכתבים של משרד עורכי דין לא יכלול שם של משפטן בעל תואר LL.B שטרם הוסמך כעורך דין. התנאי הבסיסי לרשום על נייר מכתבים הוא דבר היותו עורך דין.
- מודעה העוסקת בהקמת רשת/ות של משרדי עורכי דין למטרת הפנייה הדדית וגיוס לקוחות בשיטת שיווק מפה לאוזן הידועה גם כשיטת רשת BNI – הינה מותרת. אך אין בהחלטה כדי להכשיר פרסומת אסורה שתעשה על-ידי עורכי הדין שיענו למודעה או על-ידי היוזם שלה.